

Protocol
'Sociale Veiligheid'
BS de Ravelinde

Versie september 2022

Inhoudsopgave

1.	Onze Doelstelling	3
2.	Sociaal – emotionele ontwikkeling	4
3.	Definitie van pesten	5
4.	Pesten op school	6
5.	Rolverdeling bij pesten	7
6.	Aanpak	8
7.	Wat kunt u doen als ouders?	11
8.	Sanctiebeleid bij grensoverschrijdend gedrag	12
9.	Seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen	15
10.	Stappenplan bij seksueel grensoverschrijdend gedrag	17
11.	Ouders en agressie	20
Bijlage: Oepsformulier		22
Bijlage: protocol meldcode huiselijk geweld en SISA		24

1. Onze doelstelling

'Alle kinderen moeten zich op onze basisschool veilig kunnen voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen'.

Op onze school mag iedereen zijn wie hij/zij is. Iedereen is uniek en daarom accepteren wij verschillen. Wij geloven in de kracht van de groep. Pesten is een groepsproces en pesten wordt bij ons daarom in de groep opgelost. Indien nodig worden er gesprekken gevoerd met individuele leerlingen/ouders.

Door regels en afspraken kenbaar te maken kunnen kinderen en volwassenen, wanneer zich ongewenste situaties voordoen, elkaar aanspreken op deze regels en afspraken.

De Ravelinde ziet ouders als partners. Samen houden we elkaar op de hoogte van de ontwikkeling van het kind, uitgaande van een ieders verantwoordelijkheden. Hierbij proberen we ons zo goed mogelijk in elkaars situatie in te leven, om zodoende vanuit een begripvolle sfeer samen te werken. We spreken met respect over en met elkaar en bespreken problemen op de plaats waar ze besproken horen te worden.

We houden ouders tijdig op de hoogte van wat er speelt in de groepen en op school en wij informeren regelmatig de ouders om zo het contact te onderhouden en handvatten te bieden. Ook stimuleren wij ouders contact met ons op te nemen mochten zij zich zorgen maken over hun eigen kind of een ander kind op school.

2. Sociaal-emotionele ontwikkeling

We vinden het belangrijk om kinderen te helpen in hun emotionele ontwikkeling. De volgende aspecten komen daarbij aan de orde:

- Hoe ga je om met anderen?
- Wat vind jij en wat vinden anderen fijn of vervelend en hoe ga je daarmee om?
- Leren om met taken om te gaan en deze af te maken.
- Wat is discrimineren en hoe kun je helpen dat te voorkomen?
- Hoe kun je je eigen mening geven op een respectvolle manier?

Voor al dit soort vragen gebruiken we o.a. Trefwoord en de map Coöperatief Leren. In allerlei lessen besteden we het hele jaar door aandacht aan deze thema's. We maken ook gebruik van een registratiesysteem (SCOL) waarmee we de sociaal emotionele ontwikkeling van kinderen in kaart brengen. Deze gegevens gebruiken we om de lessen sociaal emotionele ontwikkeling te geven. We stemmen het onderwijs zoveel mogelijk af op de behoefte die er bij een klas is.

Rots en Water:

Om de communicatie- en sociale vaardigheden en welzijn bij kinderen te vergroten en om sociale problemen zoals pesten, conflicten, uitsluiting, meeloopgedrag en seksueel grensoverschrijdend gedrag te voorkomen en/of verminderen, zetten wij het Rots en Water programma waar nodig in.

Het Rots & Water programma kan worden beschouwd als een weerbaarheidsprogramma en anti-pest-programma, maar dan één dat zich onderscheidt van andere programma's door zijn meervoudige doelstelling en het bredere pedagogische perspectief waarbinnen de training van weerbaarheid samen gaat met de ontwikkeling van positieve sociale vaardigheden. Spel en fysieke oefening worden voortdurend afgewisseld door momenten van zelfreflectie, kringgesprek en aangevuld door het maken van verwerkingsopdrachten.

3. Definitie van pesten

Onder pesten verstaan wij: herhaaldelijk en opzettelijk kwetsen van iemand die zich niet goed kan verdedigen. Met **herhaaldelijk** wordt bedoeld dat het kind steeds het mikpunt van gemene en kwetsende opmerkingen of handelingen is. **Opzettelijk** betekent dat iemand bewust verdriet is aangedaan. Naast deze kenmerken is er bij pesten sprake van **machtsverschil**.

Pesten is niet hetzelfde als plagen. Bij plagen zijn de machtsverhoudingen gelijk. Plagen is niet bedoeld om de ander schade toe te brengen. Nu eens is de ene 'het lijdend voorwerp' en dan de andere. Pesten is structureel en brengt kinderen tot wanhoop.

Er zijn verschillende vormen van pesten. Wij onderscheiden:

- Fysiek: slaan, duwen, schoppen;
- Materieel: het kapot maken of afpakken van iemands eigendommen;
- Verbaal: uitschelden, steeds opnieuw vervelende opmerkingen maken;
- Relationeel: buitensluiten, leugens of geruchten verspreiden;
- Digitaal pesten: alle vormen van pesten die online plaatsvinden zoals op Facebook en Whatsapp

4. Pesten op school

Pesten is een vorm van zinloos geweld. Wij komen in actie om iedereen duidelijk te maken dat agressie, pesten en geweld onacceptabel zijn. Uitgangspunt voor ons pestbeleid is pestpreventie. De kinderen leren met elkaar en de leerkracht te praten en leren elkaar te waarderen en te accepteren zoals ze zijn.

We vinden daarbij het volgende van belang:

- De school probeert pestproblemen te voorkomen. Los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is, moet het onderwerp pesten met de kinderen bespreekbaar worden gemaakt, waarna met hen gedragsregels worden vastgesteld.
- Leerkrachten en ouders moeten alert zijn op de manier waarop kinderen met elkaar omgaan en duidelijk stelling nemen wanneer bepaalde gedragingen hun/onze norm overschrijden. Het is dus van groot belang dat zij elkaar informeren zodra zij pestsignalen opvangen, zodat het pesten gezamenlijk aangepakt kan worden.
- We verwachten dat pesten als probleem wordt gezien door alle direct betrokkenen.

5. Rolverdeling bij pesten

In een peestsituatie heeft elk kind een bepaalde rol. De rol geeft aan hoe de kinderen zich op dat moment gedragen. Bij het gebruik van deze rollen is het belangrijk om te weten dat kinderen niet een bepaalde rol *hebben*, maar zich *gedragen* op een manier die bij een bepaalde rol past. Welke rol een kind aanneemt kan ook verschillen per situatie.

De verschillende rollen die wij onderscheiden bij pesten zijn:

- Pester: initiatiefnemer van het pesten.
- Medepester: doet actief mee met de pester, maar speelt geen hoofdrol in het pesten.
- Meeloper: doet niet direct mee met het pesten, maar geeft de pester positieve feedback door toe te kijken of te lachen om het pesten.
- Slachtoffer: het gepeste kind.
- Helper: steunt en komt op voor het slachtoffer.
- Buitenstaander: weet van het pesten af, maar grijpt niet in.

6. Aanpak

Door preventief te werk te gaan proberen we pesten op de Ravelinde te voorkomen. Dit doen we door naast de inzet van de verschillende methodieken, het school- en groepsklimaat proberen positief te beïnvloeden:

Regels:

Een effectieve manier om pesten te stoppen of binnen de perken te houden is het afspreken van regels voor en met de leerlingen. Elke groep heeft naast de schoolregels omgangsregels opgesteld en deze worden vanaf groep 5 door de leerlingen ondertekend. Zowel schoolregels als groepsregels zijn zichtbaar in de klas opgehangen.

Specifieke regels aangaande pesten op onze school:

- Doe niets bij een ander kind, wat jezelf ook niet prettig zou vinden.
- Handen en voeten blijven bij jezelf
- We noemen elkaar bij de voornaam.
- Als je kwaad bent, probeer je dit op te lossen door er samen over te praten.
- Kom je er samen niet uit, ga dan naar je meester of juf.
- Na het uitpraten kunnen we ook weer vergeven en vergeten.
- Je vertelt aan je meester of juf wanneer er iets gebeurt wat je niet prettig of gevaarlijk vindt.
- Vertel de meester of de juf wanneer jij zelf of iemand anders wordt gepest.
- Blijft de pester doorgaan, blijf dit dan aan de meester of juf vertellen.
- Word je gepest praat er thuis ook over, je moet het niet geheim houden.
- Uitschelden, roddelen, dingen afpakken of kinderen buitensluiten mag niet.
- Ook vervelende opmerkingen via social media zijn niet goed.
- Niet aan spullen van een ander zitten.
- Opzettelijk iemand pijn doen, opwachten buiten school, achterna zitten om te pesten is beslist niet toegestaan.

Kapstokregels:

Onderwerpen als veiligheid, omgaan met elkaar, rollen in een groep, aanpak van ruzies etc. kunnen aan de orde komen. We maken dit op de Ravelinde bespreekbaar aan de hand van onze kapstokregels:

- Binnen doen we rustig aan, buiten mag je rennen gaan.
- Voor groot en klein zullen we aardig en behulpzaam zijn
- Op alles zullen we zuinig zijn, dan spelen en werken we morgen ook weer fijn

Voorbeeld gedrag:

Het voorbeeld van leerkrachten en ouders is van essentieel belang. Leraren hebben een sleutelrol in de aanpak van het pesten. Zij zijn de eerstverantwoordelijken voor de aanpak op school. Ook wordt van leraren verwacht dat zij pesten vroegtijdig signaleren en effectief bestrijden. Bij de groepsoverdracht worden de risicoleerlingen met de nieuwe leerkracht doorgesproken. Leraren nemen signalen van leerlingen en ouders ten alle tijden serieus en geven zelf het goed voorbeeld.

Presentaties/ gastsprekers:

Er zijn mogelijkheden tot presentaties/gastsprekers in de bovenbouw over bijvoorbeeld onderwerpen zoals: het veilig gebruiken van Social Media. De schoolmaatschappelijk werkster, de Bibliotheek op School en Bureau HALT zijn hiervoor inzetbaar.

Plan van aanpak gedrag:

In het plan van aanpak staan de doelen beschreven wat betreft werkhouding en gedrag. Observaties, interventies en het resultaat hiervan wordt in Parnassys genoteerd.

Signalering:

Het is niet makkelijk om pesten vroegtijdig te signaleren. Onderstaande signalen kunnen erop duiden dat een kind pest of gepest wordt, maar dat hoeft niet. Mocht er sprake zijn van één van de onderstaande gedragsveranderingen, is het belangrijk alert te zijn. Het is voor ouders erg belangrijk kennis te nemen van onderstaande signalen. Veel signalen zijn namelijk vooral in de thuissituatie zichtbaar. Mochten er opvallende zaken zijn, dan is het van belang dat leerkrachten en ouders deze z.s.m. met elkaar delen.

Signalen die erop kunnen wijzen dat een (uw) kind wordt gepest:

Het kind

- is bang om naar school te gaan of wijkt af van de normale (fiets)route;
- vraagt steeds of het met de auto naar school gebracht kan worden;
- wil om onduidelijke redenen thuis blijven;
- klaagt (vaak) wanneer hij of zij naar school moet, dat hij of zij ziek is;
- komt thuis van school met vieze of kapotte kleren of rugzak;
- raakt steeds spullen kwijt;
- raakt vaak zakgeld kwijt, vraagt vaak om geld of steelt het (om aan de pester te geven);
- trekt zich terug, is stil en lijkt zijn of haar zelfvertrouwen kwijt te zijn;
- is angstig en gespannen;
- is zijn of haar eetlust kwijt en zegt dat het eten niet smaakt;
- heeft nachtmerries of huult zichzelf in slaap;
- heeft onverklaarbare blauwe plekken of verwondingen;
- is chagrijnig, snel boos of lastig;
- is vaak alleen en brengt geen vriendjes meer mee naar huis;
- weigert te vertellen wat er aan de hand is of geeft ongeloofwaardige verklaringen voor zijn of haar gedragsverandering.

Signalen die erop kunnen wijzen dat een (uw) kind pest:

Het kind

- doet op een overdreven manier stoer;
- is tegendraads en opstandig;
- kan zich niet inleven in de gevoelens van een ander;
- roddelt of verspreidt vervelende geruchten;
- is agressief;
- heeft slechte schoolprestaties
- heeft speelgoed/ materiaal wat u niet herkent

Curatief:

De Ravelinde probeert een veilig sociaal klimaat op school te creëren door pesten te voorkomen (preventief) en tegen pesten op te treden als het zich toch voordoet (curatief). Zie onderstaande tabel.

Gedrag	Consequentie	Betrokkenen
Mogelijk pestgedrag • Gebeurt het met opzet (intentioneel?) • Kan het 'slachtoffer' zich verdedigen (machtsverschil)? • Hoe 'erg' (intens) wordt het ervaren? • Gebeurt het steeds opnieuw (stelselmatig)?	De leerkracht bespreekt het gedrag apart met de leerlingen aan de hand van een verhelderingsgesprek. Wat is er gebeurd? Hoe kan het anders? Wat heb ik ervan geleerd? Er wordt een oplossing gezocht en er worden afspraken gemaakt. Mogelijk kiest de leerkracht in overleg met de gepeste leerling voor een groepsgebesprek.	Leerkracht evt. groep
Pestgedrag	De leerkracht bespreekt het gebeurde met de gepeste leerling. KC-er wordt ingeschakeld. KC-er en leerkracht overwegen inzet gedragsspecialist, SMW of zorgoverleg/MDO. Ouders en directie worden hier over geïnformeerd. Er komt vanaf nu verslag in Parnassys van betrokken leerlingen	Leerkracht Kwaliteits-coördinator Gedragsspecialist SMW Ouders Directie
Herhaling pestgedrag	De leerkracht en/of KC-er informeert directie en gaat in gesprek met de pester, gepeste leerling en hun ouders. Er worden afspraken gemaakt. Indien nodig wordt deskundige hulp gezocht bij externe instanties.	Leerkracht KC-er Directie Ouders
Pestgedrag blijft zich herhalen	Directeur neemt contact op met ouders en nodigt hen uit. De leerkracht en directeur gaan in gesprek met pester en ouders pester. Hieruit volgen concrete afspraken die door ouders, leerling en directie getekend worden. Oepsformulieren kunnen op dit moment ingezet worden voor de hele groep of individuele kinderen.	Leerkracht Directie Ouders
Pestgedrag blijft gehandhaafd. Geen verbetering merkbaar.	De directie nodigt ouders uit voor een tweede gesprek. In dit gesprek wordt een ultimatum gesteld. De leerling kan bij het bestuur worden voorgedragen voor schorsing of verwijdering. Er worden eisen gesteld aan verbetering van het gedrag. eisen gesteld op nieuw afspraken gemaakt over wat nodig is om het gedrag te verbeteren. Het bestuur en de leerplicht worden op de hoogte gebracht.	Leerkracht Directie Ouders Bestuur Leerplicht
Geen verbetering	De grens van de school is bereikt. De schorsingsprocedure of verwijderingsprocedure worden door directie en bestuur gestart. Er vindt een overleg plaats over de te nemen overbruggingsmaatregelen. Leerplicht wordt op de hoogte gebracht.	Directie Bestuur Leerplicht

7. Wat kunt u doen als ouders?

Ouders van pesters:

- Neem uw kind serieus.
- Raak niet in paniek: elk kind loopt de kans pester te worden.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak van het pesten te komen.
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Houdt het sociale-media gedrag van uw kind in de gaten.
- Geef zelf het goede voorbeeld
- Neem contact op met het School Maatschappelijk Werk

Ouders van gepeste kinderen:

- Wanneer uw kind wordt gepest moet u dat op school bespreken met de leerkracht. Doe dat direct bij de eerste signalen!
- Wanneer uw kind vraagt er met niemand over te spreken, beloof dit dan niet maar maak uw kind duidelijk dat de school zal proberen een oplossing te zoeken; het is raadzaam de school vooraf te vragen dit ook te doen.
- Onderzoek welk aandeel het kind zelf heeft in de pestsituatie en wijs op mogelijke verbeterpunten.
- Help het kind zijn of haar zelfrespect terug te krijgen en weerbaar te maken.
- Blijf in gesprek met uw kind, maar niet op een negatieve manier, als bijv.: Wat is er vandaag weer voor ergs gebeurd?' Geef adviezen om aan het pesten een einde te maken.
- Houdt het sociale media gedrag van uw kind in de gaten.
- Geef zelf het goede voorbeeld
- Neem contact op met het School Maatschappelijk Werk

Alle andere ouders:

- Neem het probleem in de groep serieus: het kan ook uw kind overkomen.
- Neem de ouders van het gepeste kind (en de pester) serieus, het kan ook uw kind overkomen.
- Praat met uw kind over school, over relaties in de groep. Vraag af en toe of er in de groep wordt gepest.
- Corrigeer uw kind als het anderen buitensluit.
- Geef zelf het goede voorbeeld.
- Leer uw kind voor anderen op te komen.

8. Sanctiebeleid bij grensoverschrijdend gedrag

Grensoverschrijdend gedrag uit zich door handelingen van een groep of leerling, die door een ander als vijandig, tegen zich gericht, vernederend of intimiderend wordt beschouwd. Het gedrag komt tot uiting in verbaal, fysiek of ander non-verbaal gedrag. Het kan gaan om pesten, agressief gedrag, discriminatie, (be-) dreigen en seksuele toenadering of –intimidatie. Het gedrag kan zowel opzettelijk als onopzettelijk zijn, maar degene die er mee wordt geconfronteerd ervaart het als ongewenst en onaangenaam.

Bij ons op school wordt als uitgangspunt genomen dat gedrag van een leerling grensoverschrijdend is, wanneer de leerkracht het gedrag op dat moment en in die situatie als bedreigend, onveilig en/ of intimiderend beoordeelt.

Grensoverschrijdend gedrag vinden wij:

Gedrag	Sanctie	Door wie
Per geval van grensoverschrijdend gedrag zal sanctiebeleid worden ingezet met een maximum van 3.	Wanneer er een MDO traject is, kan er van dit stappenplan afgeweken.	Wat
Grensoverschrijdend gedrag	De leerkracht bespreekt het gedrag met de leerling aan de hand van de vragen: * Wat is er gebeurd? * Hoe kan het anders? * Wat heb ik ervan geleerd?	Leerkracht
Herhaling van grensoverschrijdend gedrag	De leerkracht bespreekt nogmaals het gedrag met de leerling aan de hand van de vragen: * Wat is er gebeurd? * Hoe kan het anders? * Wat heb ik ervan geleerd? * Wat zijn de sancties? Leerling vult OEPS- formulier in. Leerkracht stelt dezelfde dag ouders (telefonisch) op de hoogte. Leerling, ouders en leerkrachten ondertekenen OEPS- formulier. OEPS formulier wordt in Parnassys gehangen. De leerkracht stelt de Kwaliteitscoördinator op de hoogte en overwegen of een zorgoverleg/MDO ingezet moet gaan worden.	Leerkracht Ouders Kwaliteits- coördinator OEPS- Formulier (zie bijlage)
Grensoverschrijdend gedrag blijft zich herhalen	De leerkracht informeert de directie. De directie neemt dezelfde dag contact op met de ouders en nodigt de ouders en de betrokken leerling zo spoedig mogelijk op school uit. Directie legt samen met de leerkracht het probleem voor en wijst hen op het protocol sociale veiligheid en het daarin opgenomen sanctiebeleid bij grensoverschrijdend gedrag zodat ouders en leerling op de hoogte zijn van de ernst van de situatie en de te nemen vervolgstappen bij herhaling. Vanaf nu vastlegging in Parnassys waarin ook evaluatiemomenten worden afgesproken.	Leerkracht Directie Ouders Protocol sociale veiligheid Parnassys
Grensoverschrijdend gedrag blijft zich voordoen.	De directie en de leerkracht nodigen de ouders en de leerling dezelfde dag uit voor een tweede gesprek. De leerling wordt 2 of meerdere dagen uit de groep verwijderd en in een groep, 2 hoger of lager dan de eigen groep, geplaatst. Dit heet interne schorsing. Directie bepaalt de duur van de schorsing. Groep 3: max 3 dagen Groep 4: max 4 dagen Groep 5/8: max 5 dagen De leerkracht van de andere groep wordt op de hoogte gesteld. De leerling krijgt werk mee en wordt uitgesloten van 'leuke' activiteiten in de andere groep. Het bestuur en leerplicht worden geïnformeerd.	Leerkracht Directie Ouders Leerkracht andere groep Bestuur Leerplicht Interne schorsing Parnassys

Grensoverschrijdend gedrag blijft zich voordoen. Geen verbetering merkbaar.	De directie en de leerkracht nodigen de ouders en de leerling uit voor een derde gesprek. In dit gesprek wordt het ultimatum gesteld dat bij herhaling de leerling bij het bestuur wordt voorgedragen voor externe schorsing of verwijdering. De leerling wordt 2 of meerdere dagen van school verwijderd. Directie bepaalt de duur van de verwijdering. Groep 3: max 3 dagen Groep 4: max 4 dagen Groep 5/8: max 5 dagen Het bestuur en leerplicht worden op de hoogte gebracht.	Leerkracht Directie Ouders Bestuur Leerplicht Parnassys
Geen verbetering merkbaar.	De grens van de school is bereikt. De schorsingsprocedure of verwijderingsprocedure worden door directie en bestuur gestart. Er vindt een overleg plaats over de te nemen overbruggingsmaatregelen. Leerplicht wordt op de hoogte gebracht.	Directie Ouders Bestuur Leerplicht Parnassys

9. Seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen

Seksuele spelletjes in de onderbouw (groepen 1 en 2) zijn in de meeste gevallen onschuldig en horen bij de normale ontwikkeling van jonge kinderen. Vanaf vier jaar ontwikkelt zich het schaamtegevoel waardoor het spel geheimzinniger wordt en kinderen zich terugtrekken in hoekjes, hutjes of bosjes. Het is van belang te beseffen dat er bij seksueel gedrag van kleuters ook sprake kan zijn van imitatie.

Schema waarin per leeftijdscategorie kenmerkend seksueel gedrag wordt genoemd.

Leeftijd	Kenmerkende behoeften	Kenmerkend gedrag
Kleuters 4-6 jaar	- Behoeftte aan aanraken en bekijken van eigen lichaam en dat van leeftijdsgenootjes. - Behoeftte aan spannende spelletjes en spelen in verborgen hoekjes. - Informatie over voortplanting.	- Voldoen aan deze behoefte in spel: doktertje spelen, vadertje en moedertje. Vaak buiten het zicht van volwassenen, omdat ze het signaal hebben gekregen dat dit soort spelletjes niet passen in de sociale code van de school
Kinderen 6-8 jaar (seksueel latente periode)	- Verliefdheid gaat een rol spelen, zonder dat daar seksuele gevoelens aan gekoppeld worden. - Spelletjes met kinderen van het eigen geslacht hebben een ander karakter dan met kinderen van het andere geslacht.	- Minder openlijke belangstelling voor elkaars lichaam. Op deze leeftijd zijn ze zich duidelijk bewust van de sociale norm. - Tekeningen van geslachtsorganen. - Schuine moppen vertellen. - Rijmpjes met seksuele woorden fluisteren.
Kinderen 8-10 jaar	- Verliefdheid gekoppeld aan lichamelijk contact. - Verkenning seksuele voorkeur. - Bekijken en betasten van elkaars geslachtsdelen.	- Tegen elkaar aanzitten, hand in hand lopen. - Groepsnorm gericht op heteroseksualiteit: 'grapjes' over homo's. - Typisch sekse specifiek gedrag van jongens en van meisjes. - Masturbatie bij vooral jongens neemt toe, dit kan ook groepsgewijs gebeuren.
Kinderen 10-12 jaar prepuberteit	- Verliefdheid. - Verder ontwikkelen seksuele voorkeur. - Belangstelling voor volwassen seksualiteit. - Privacy.	- Zoenen, tongzoenen, strelen. - Erotische beelden bekijken op internet, tv, film ... - Preutsheid.

Om te voorkomen dat kinderen seksueel grensoverschrijdend gedrag ontwikkelen besteden we aandacht aan voorlichting en preventie.

- Leerkrachten zijn op de hoogte van de seksuele ontwikkeling bij kinderen.
- In Rots en Water lessen besteden we aandacht aan (seksuele) pressie en grenzen aangeven
- De volgende regels/afspraken gelden en worden besproken:
 1. Je mag je eigen lichaam op speciale plekken aanraken, maar doe dat niet zomaar in het bijzijn van anderen. Dat is privé.
 2. Laat een ander nooit iets tegen zijn zin in doen. Ga niet dwingen of een ander overhalen.
 3. Doe ook zelf niets tegen je zin in.
 4. Doe elkaar geen pijn.
 5. Stop niets in lichaams gaatjes (neusgaten, vagina, poepgaatje, oren.) omdat je dan iets kunt beschadigen of iemand pijn kan doen.

Praktische maatregelen die genomen zijn:

- Geen volledig afgesloten toiletruimtes in de onderbouw
- Een wc-ketting, zodat kinderen niet samen op de wc zijn
- Geen onoverzichtelijke hoekjes in de klas.
- Toezicht op het schoolplein.

10. Stappenplan bij seksueel grensoverschrijdend gedrag

Hieronder staan acties beschreven die worden ondernomen als er sprake is van seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen. Voor sommige acties geldt dat ze naast elkaar uitgevoerd kunnen of moeten worden. De ernst en specifieke omstandigheden van het incident bepalen wat wel of niet nodig is. Dit wordt steeds zorgvuldig afgewogen.

Bij de weging van de ernst van het gedrag wordt naar de volgende aspecten gekeken:

- Is er sprake van pressie/dwang?
- Is er sprake van ongelijkheid (leeftijd, grootte, ervaring, cognitieve vermogens)?
- Gaat het om eenmalig of herhaald gedrag?
- Past het gedrag bij de normale ontwikkeling van kinderen?
- Zijn het spelletjes waarbij kinderen likken aan elkaars geslachtsdelen of stoppen zij voorwerpen in de anus of vagina?

Algemeen:

- School houdt de regie.
- School houdt vast aan onderwijskundige visie en maakt pedagogische overwegingen en neemt van daaruit passende maatregelen in het belang van alle kinderen.
- School zorgt voor een goede taakverdeling en maakt afspraken. Ter ondersteuning wordt het bestuur betrokken: vertrouwenspersoon, directie en woordvoerder.
- Voor direct advies of hulp nemen wij contact op met 1 van de volgende instanties:

1. De helpdesk van de Stichting School en Veiligheid: 030 28 56 616/
helpdesk@schoolenveiligheid.nl

2. Externe vertrouwenspersoon/ De Vertrouwensinspectie: 0900 111 31 11

3. Veilig Thuis 0800-2000

4. De plaatselijke GGD: overzicht GGD -> KIZ team (Kleinschalige Incidenten en Zedenzaken)

Stappenplan

Gesprekken:

De gesprekken met ouders worden (bij voorkeur) met z'n tweeën gevoerd.

We spreken in termen van 'betrokken kinderen' en vermijden de termen 'dader/slachtoffer'.

We stellen open vragen en geen sturende of suggestieve vragen.

De ouders van betrokken kinderen worden indien nodig gesplitst over verschillende vertrouwenspersonen

- Er worden notities bijgehouden in Parnassys
- E-mails en andere communicatie hierover worden bewaard.
- Het (vermoeden van) seksueel grensoverschrijdend gedrag wordt met de leerkracht van de betrokken kinderen en met de kwaliteitscoördinator (en vertrouwenspersoon) en directie besproken
- Op zeer korte termijn worden ouders van betrokken kinderen uitgenodigd voor een gesprek waarin de zorg van de school (voor betrokken kinderen en de veiligheid voor andere kinderen) wordt gedeeld.
- Met de ouders worden mogelijke maatregelen besproken
- Maatregelen worden zo snel mogelijk gecommuniceerd naar de betrokken ouders en personeel

Maatregelen:

De maatregelen zullen er in ieder geval op gericht zijn om de veiligheid voor alle kinderen in de school te vergroten. Het betekent ook dat het kind dat over de grens ging, in ieders belang, zo min mogelijk gelegenheid krijgt dit nog eens te doen.

Vanwege de juridische consequenties wordt het bestuur geïnformeerd/ geraadpleegd.

Indien het voorval speelt tussen kinderen jonger dan 12 jaar stelt de politie geen onderzoek in. Kinderen zijn nog niet strafbaar. De politie meldt de zaak bij de Raad voor de Kinderbescherming. Er is geen Meldplicht bij de vertrouwensinspectie.

Voorbeelden van afspraken, afhankelijk van de omstandigheden en de mogelijkheden op school:

- Het kind dat het initiatief nam gaat van school.
- Afspraken over halen en brengen naar school.
- Tijdelijk extra toezicht in de klas, op het schoolplein, bij omkleeden voor gym, etc.
- Het betrokken kind kan voorlopig niet overblijven.
- Het kind dat het initiatief nam en het kind dat het is overkomen, zitten (voorlopig) niet bij elkaar in de groep.
- Jonge kinderen die ernstig grensoverschrijdend gedrag vertonen kunnen tijdelijk in een hogere groep geplaatst worden met een eigen programma.
- Een begeleid gesprek met beide kinderen waarin excuses worden aangeboden
- Hulpverlening voor kind en/of gezin
- Bespreken zonder naam en toenaam in de groep.
- Aandacht voor seksuele pressie en grenzen aangeven Rots en Water

Opvang:

- We bieden zo nodig opvang en professionele hulp voor betrokken kinderen en betrokken ouders.
- We bieden zo nodig (psychosociale) ondersteuning voor het personeel, eventueel door externen.
- We zorgen voor voldoende ondersteuning voor de schoolleiding (steun vanuit het bestuur, ondersteuning door lokale organisaties, evt. tijdelijk extra inzet.)
- Of een bijeenkomst/ helpdesk/ spreekuur wordt georganiseerd hangt af van het incident (ernst en aantal betrokkenen).

Communicatie

Intern:

- Het personeel wordt over de ontwikkelingen en de afspraken geïnformeerd
- De directie is aanspreekpunt voor betrokken ouders

Extern:

- Communicatie naar ouders in overleg met bestuur/ externe instantie: of de school naar andere dan de direct betrokken ouders communiceert hangt af van het incident (ernst en aantal betrokkenen). Indien alle ouders worden geïnformeerd:
 1. Neutraal mogelijk kenbaar maken getroffen maatregelen
 2. Ouders vragen om in het belang van een goede afhandeling geen kampen te creëren, te polariseren of uitspraken te doen naar de pers
 3. Kenbaar maken hoe kinderen op school verteld wordt wat gaande is
- Media: in principe wordt er niet met de media gecommuniceerd. Mocht dit toch aan de orde zijn, dan worden bewuste afwegingen gemaakt:
 1. Geen details
 2. Woordvoerder heeft contact

Vervolg:

- De betrokken kinderen worden extra in de gaten gehouden. Daarvan worden notities bijgehouden in Parnassys.
- Directie gaat na of een ieder zich aan gemaakte afspraken houdt
- We zijn extra alert op signalen. Mogelijk zijn er meer betrokkenen.
- Beleid doorlichten
- Onveilige plekken in en om de school.
- Onveilige momenten tijdens /rond schooltijd
- Eventueel training voor de leerkrachten over seksuele ontwikkeling organiseren.
- In een iets later stadium kan een bijeenkomst worden georganiseerd voor alle ouders met deskundigen van de GGD waarin informatie wordt gegeven over seksuele ontwikkeling van kinderen
- Eventueel bijeenkomst voor alle ouders met deskundigen van de GGD waarin informatie wordt gegeven over seksuele ontwikkeling van kinderen

11. Ouders en agressie

Handelingen in verband met een incident:

1. Geweld (groot of klein) wordt niet toegestaan. Indien het zich mocht voordoen wordt van het voorval altijd melding gemaakt bij de directie.

Tot agressie kan worden gerekend: verbaal geweld, bedreiging, lastig vallen of bedreigen per telefoon, sms/ e-mail, lastig vallen op straat, fysiek geweld zonder letsel, fysiek geweld met letsel.

2. Na de melding van een lid van het team zorgt de directie voor opvang en eventueel nazorg

3. Zo nodig wordt medische zorg, psychische hulpverlening of bureau slachtofferhulp ingeschakeld

4. Ten slotte kan er aangifte worden gedaan bij de politie, afhankelijk van de ernst van het geweld. Bij fysiek geweld wordt ten allen tijde aangifte gedaan.

5. Uiteraard wordt er ook melding van gemaakt bij de voorzitter van het college van bestuur (CvB). Het incident wordt schriftelijk vastgelegd.

6. Afhankelijk van de ernst van de situatie wordt een bericht gestuurd naar de ouders van de klas waarin verteld wordt wat er gebeurd is, wat er gedaan wordt en wanneer en bij wie ouders vragen kunnen stellen.

7. Als het een grote zaak is (die eventueel ook via de pers bekend kan raken) is het goed alle ouders een dergelijke bericht te sturen.

8. Als de pers en de media zich met het voorval bezig gaan houden, is het goed een persbericht te maken, waarin de zaken op een rijtje staan: wat is er gebeurd, hoe gaat de school ermee om, wie heeft de zaak nu in handen en wie is de contactpersoon voor pers/media. Belangrijk: hoe is die te bereiken!

9. Houdt in de gaten of de pers/media bij school komt en zorg ervoor dat ze niet lukraak leerlingen of collega's gaan interviewen, maar laat de contactpersoon met hen spreken

Hoe te handelen richting de collega's:

1. Informeer de collega's over de gang van zaken en de afspraken tegenover de ouders en de betrokken kinderen. Doe dat op een rustig moment!

2. Als de pers/media er bij betrokken raken, zorg er dan voor dat ieder personeelslid weet hoe de contacten met de pers/media geregeld zijn.

3. Als de kinderen van de groep erbij betrokken zijn, maak dan tijd vrij om er met de leerlingen over te praten. Dat kan ook de directie doen.

4. Voorkom geruchtenverspreiding.

5. Geef ruimte voor emoties.

Handelingen ten opzichte van het betrokken kind:

1. Maak het kind duidelijk dat iedereen gewoon tegen hem/haar blijft doen.

2. Probeer het kind naar school te krijgen via een vertrouwd persoon. Als het kind thuis gehouden wordt, schakel dan de leerplichtambtenaar in.

Hoe agressie te voorkomen - Hoe om te gaan met agressie.

1. Maak duidelijke afspraken wanneer de leerkrachten te spreken zijn. Niet in de pauzes, maar na schooltijd. Voer gesprekken altijd op school. Zorg dat het gesprek met de ouders niet al op de gang begint. Scherm dat af door het gesprek in een spreekkamer te houden.
2. Voer gesprekken nooit alleen. Maak gebruik van een "contactpersoon". Laat de directeur of een collega bij de gesprekken aanwezig zijn.
3. Maak verslagen van de gesprekken. Laat die door de directeur ondertekenen.
4. Laat de verantwoording voor schoolse zaken ook bij school. De school heeft deze kennis zelf in huis. Didactische zaken regelt de school zelf.
5. Informeer de leerling vooraf over het feit dat er iets over hem/haar aan de ouders wordt verteld. Beloof geen geheimhouding.
6. Bij dreigende conflicten tussen kinderen (ouders) voor, na schooltijd en tijdens de pauze "verscherpte surveillance" laten plaats vinden.
7. Afstemmingsoverleg creëren met de jeugd - of wijkagent. (niet alleen bij conflicten.)
8. Leerplichtambtenaar inschakelen voor bemiddelende rol.
9. Bij allochtone ouders alleen werken met direct verantwoordelijken, dat zijn de ouders! Bij onvoldoende kennis van het Nederlands een tolk inschakelen. Broertjes en zusjes kunnen een loyaliteitsprobleem krijgen.
10. Herhaal de afspraken van het vorige gesprek en noteer de nieuwe afspraken.
11. Neem een ontspannende, niet bedreigende houding aan
12. Koers niet aan op een winnaar -verliezer -situatie.
13. Probeer door samenvattingen, verduidelijkende vragen te stellen, en door te spreken op een langzame niet harde toon, het tempo wat terug te schroeven.
14. Zorg voor de mogelijkheid van een verbale uitgang (vluchtweg) voor zowel jezelf als voor de ouder. Insluiten kan paniecreacties en angst doen ontstaan.
15. Wijs de ander niet aan, raak hem/haar niet aan en probeer fysiek afstand te bewaren
16. Ga nooit uit van sancties. "Als u dit doet , dan doe ik ..."

Slotopmerking: De directeur van de school stelt de CvB op de hoogte van elk incident waar bij een aangifte in het spel is. Het beleid m.b.t. schorsing en verwijdering van leerlingen sluit nauw aan bij dit protocol.

Oeps dat ging even mis.....

Naam:

Groep

Wat is er gebeurd?

.....
.....

Waar is het gebeurd?

.....
.....

Wie waren erbij?

.....
.....

Wat heb je gedaan en gezegd en wat voelde je?

Waar zat je ademhaling en dacht je nog aan Stevig Staan?

.....
.....

Hoe had je het kunnen voorkomen / wat had je anders kunnen doen?

Had je Sterk kunnen weglopen?

.....
.....

Hoe los je dit probleem op?

.....
.....

Wat heb je er van geleerd?

.....

.....

Kunnen de kinderen uit je klas je helpen en wat zouden ze dan moeten doen?

.....

.....

Opmerkingen leerkracht:

.....

.....

Datum: - -

Handtekening leerling: _____

Handtekening ouders: _____

Handtekening leerkracht: _____

Bijlage: protocol meldcode huiselijk geweld en SISA

De meldcode voor huiselijk geweld en kindermishandeling helpt school goed te reageren bij signalen van dit soort geweld. Sinds 1 juli 2013 is school verplicht de meldcode te gebruiken bij vermoedens van geweld in huiselijke kring. SISA staat voor Signaleren en Samenwerken. Het is ook het SamenwerkingsInstrument Sluitende Aanpak.

Soms heeft een kind ondersteuning nodig tijdens het opgroeien. Dan kan het gebeuren dat meerdere professionals tegelijkertijd betrokken zijn of ondersteuning bieden. Het is belangrijk dat zij dit van elkaar weten zodat zij met elkaar kunnen samenwerken om de juiste resultaten te behalen. Met SISA wordt bijgehouden of meerdere professionals op hetzelfde moment betrokken zijn bij hetzelfde kind. Ook wordt zichtbaar gemaakt in SISA of andere professionals betrokken zijn bij kinderen op hetzelfde adres of bij kinderen met dezelfde ouder.

De deelnemende organisaties aan SISA bepalen, volgens eigen criteria, zelf op welk moment ze een kind/jongere signaleren in SISA. Wanneer school haar betrokkenheid kenbaar heeft gemaakt in SISA, blijft deze gewoon haar werk doen. Wanneer er twee signalen vanuit verschillende organisaties in SISA binnenkomen, ontstaat er in SISA een match. De betrokken organisaties krijgen van SISA een e-mail dat ook een andere organisatie ondersteuning biedt. Op deze wijze worden professionals met elkaar in contact gebracht en kunnen zij samen met ouders bespreken welke zorg/welk traject het meest passend is. SISA weet nooit wat er met het kind aan de hand is, alleen dát er professionals betrokken zijn en wie deze zijn.

SISA is goed beveiligd. Dit moet ook volgens de wet Bescherming Persoonsgegevens. SISA heeft ook een privacyreglement dus met de gegevens van het kind wordt zeer zorgvuldig omgegaan. SISA is alleen toegankelijk voor aangesloten organisaties die hun betrokkenheid bij een kind/jongere kenbaar hebben gemaakt.

	Onderdeel	Wat	Wie	Wanneer
SIGNALEREN	Signaleren *	Toepassen signaleringsinstrument 'Kindcheck'	Leerkracht	2x per jaar: Kind- en groepsbespreking
		Risico signaleren kind/ ouders inventariseren Direct veilig thuis indien: - eer gerelateerd geweld - huwelijksdwang - vrouwenbesnijdenis	Leerkracht KC-er	2x per jaar Kind- en groepsbespreking
	Rapporteren	Signalen van vermoedens in notities Parnassys beschrijven: concrete waarnemingen en gedrag	Leerkracht/ KC-er	Bij risicosignalen
	consulteren	Raadplegen deskundige collega, Veilig thuis of forensisch arts	KC-er	
		Risico signaleren kind/ ouders bespreken	KC-er SMW-er	Bij risicosignalen
	Rapporteren	Signalen van vermoedens/ advies en gesprek in notities Parnassys beschrijven	Leerkracht KC-er	Bij risicosignalen

	Presignaal SISA	Melding bij risicosignalen signaal in SISA) SISA signaal toetsen op andere betrokken partijen	KC-er Directeur SMW-er	Bij risicosignalen
GESPREK	Gesprek ouders / verzorgers	Bepalen wie gesprek voert	Leerkracht KC-er SMW-er directeur	Bij risicosignalen
		Voeren van gesprek	Leerkracht KC-er/ SMW-er Directeur	Bij risicosignalen
	Rapporteren	Bevindingen gesprek in notities Parnassys beschrijven+ verslag aan ouders	KC-er	Bij risicosignalen
TAXEREN	Taxeren	Wegen van het geweld en risicotaxatie: - meldcode afsluiten? - melden? - hulp organiseren?	Leerkracht KC-er SMW-er Directeur	Bij bevestiging signalen
	Rapporteren	Argumentatie en indicatoren taxatie	KC-er	Na taxatie
MELDEN	Melden	Melding ASHG/AMK	KC-er / SMW-er/	Na keuze taxatie
	Informeren	Ouders informeren over melding	Directeur SMW-er	Na keuze taxatie
		Controleren op opvolging	KC-er	Na melding
	Rapporteren	Melding, afspraken met AMK/ASHG en reactie ouders vastleggen in notities Parnassys	KC-er	Na melding
	Brief	Brief naar ouders omtrent melding ASHG/AMK	Directeur SMW-er	Na melding
	Rapporteren	Argumenten melding zonder toestemming of medewerking van ouders vastleggen in notities Parnassys	KC-er Directeur	Na melding
HULP Organiseren	Zelf oppakken	Uitkomsten taxatie bespreken in Wijkteam overleg	SWM-er	Na taxatie
		Bepalen welke route wordt gevolgd	Wijkteam	Na taxatie
	Rapporteren	De gemaakte afspraken met vervolg	Wijkteam	
	Informeren en betrekken	Ouders en school informeren over en betrekken bij de gemaakte afspraken en uitkomsten taxatie	Leerkracht KC-er SMW-er	Na taxatie
VOLGEN	Monitoren	Monitoren op vervolg	KC-er SMW	Na melding / hulp organiseren
	Evalueren	Afgeronde trajecten doornemen met betrokkenen	KC-er	Bij einde traject

* Signaleren in de klas (n.a.v. Veilig met de meldcode)

Signaleren van belemmering ontwikkeling (resultaten/ welbevinden)

1. Door leerkracht -> NIET PLUIS GEVOEL = Volgen Meldcode

- gesprek met kind (en ouders). Bespreek je eigen zorgen
- observeer het kind en verzamel extra informatie en signalen
- vraag collega's of zij de signalen ook zien of hebben gezien

2. Door derden

- Bedank voor info.
- Vraag door: wat is er waar en wanneer en door wie waargenomen? Waar komt info vandaan? Is informatie reeds besproken met kind/ ouder? Zo ja; wat was reactie? Weten meer mensen ervan?
- Kijk of je informatie kunt checken bij anderen
- Maak inschatting of dit kind jouw hulp nodig heeft en handelen via Meldcode nodig is.
- Arrangeer gesprek met kind (en ouders)

3. Door externe partners: kan alleen als ouders daarmee hebben ingestemd!

- Bespreek hoe de ouders/ het kind betrokken kunnen worden
- Deel/ ontvang alleen informatie die relevant is voor de ontwikkeling van het kind
- Adviseer de professional in gesprek te gaan met de ouder/ het kind en handel volgens de Meldcode

4. Door het kind

- Neem het kind serieus. Sluit aan bij het kind. Benoem de emoties van het kind en probeer je in te leven.
- Luister actief: Herhaal in eigen woorden wat het kind zegt
- Accepteer wat het kind zegt. Luister zonder te oordelen.
- Vat samen en vraag (gedoseerd) door
- Val de ouders niet af (kind is loyaal aan ouders dus sprake van loyaliteitsconflict)
- Geef aan wat mogelijkheden zijn: leerkracht blijft in gesprek, betrekken IB-er, ... Beloof geen geheimhouding. Wel kan worden toegezegd niet alles te delen.
- Maak afspraken over hoe nu verder
- Als kind vertelt dat er thuis geweld wordt gebruikt -> Veilig Thuis melden = bespreken Meldcode

5. opvoedklimaat – complexe problemen -> opvoedonmacht

- middelenmisbruik
- psychische problemen
- verstandelijke beperking
- ouders slachtoffer van kindermishandeling of HG
- financiële problemen
- slechte huisvesting
- relatie problemen
- sociaal isolement
- verwaarloosd huishouden

6. alleenstaand ouderschap

7. (v) echtscheiding

8. Partnermishandeling

9. Regelmatig verhuizen

10. Slechte hygiëne
11. Veel ziekte in gezin
12. Draaglast > draagkracht
13. Geweld is oplossen problemen.

Kindkenmerken:

- Passief
- Lusteloos
- Nerveus
- Angstig
- Overdreven aanhankelijk
- Onzeker
- Weinig zelfvertrouwen
- Gedrag niet leeftijdsadequaat
- Blauwe plekken
- Brandwonden
- Snij- krab en bijtwonden
- Overgewicht
- Achterblijvende motoriek
- Onfris ruiken
- Slaapproblemen
- Buikpijn
- Hoofdpijn
- Afvallen / aankomen